

KONFLIKT U REPUBLICI MALI

Marko Pavlović

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine

Država Mali, koja je predstavljala oazu mira u nestabilnom regionu, gotovo preko noći se pretvorila u poprište sukoba. Naoružanje i izbegla lica iz Libije podgrejali su napetosti na severu države. Usledili su najgori mogući scenariji: pobuna Tuarega sa separatističkim težnjama, vojni udar, okupacija terorističkih organizacija i strana vojna intervencija. U radu su najpre sagledani istorijati i trenutne pozicije Tuarega, njihovi ciljevi i mogućnosti, kao i uticaji spoljnih faktora. Analizom i komparacijom nastojalo se doći do zaključaka o osnovnom karakteristikama i međusobnim odnosima oružanih pokreta i terorističkih organizacija koje deluju na prostoru Republike Mali i severu Afrike. Poslednji deo rada sadrži hronološki prikaz najvažnijih događaja koji su se desili od otpočinjanja pobune Tuarega na severu Malija.

Ključne reči: *Al Kaida islamskog Magreba, Ansar al Din, Arapi, vojna intervencija, vojni udar, Mali, Tuarezi*

Uvod

Mali je bio relativno stabilno društvo u turbulentnom zapadnoafričkom regionu. Ipak, kroz istoriju su zabeležene mnogobrojne pobune, pre svega pripadnika plemena Tuareg na severu države. Tokom 2011. i 2012. godine Mali je prošao kroz potpuni kolaps, etničke i rasne tenzije, zauzimanja teritorija od strane pobunjenika, terorista i kriminalaca i francusku vojnu intervenciju. Svojim aktivnostima terorističke organizacije su zapretili i regionalnoj i međunarodnoj bezbednosti.

Prostor Malija ne može se gledati odvojeno od dešavanja u regionu. Događaji koji se dešavaju na prostoru zapadne Afrike, Sahare ili Sahela direktno utiču i imaju uzročno-posledične veze na teritorijama svih država. Internacionalizacija islamskog terorizma još je izraženija nakon intervencije zemalja Zapada u Libiji. Granice u regiji je nemoguće nadzirati, te fanatici svih nacionalnosti slobodno putuju, bave se krijumčarenjem, ubijaju, otmaju ljude i izvode borbena dejstva. „Luk nestabilnosti“¹, koji se proteže od Jemena do Malija, preplavljen je i kriminalcima koji imaju odlične veze sa narko kartelima Latinske Amerike i ekstremistima Iraka i Avganistana.

Region Sahela pogođen je, dakle, sa bezbroj izazova, od kojih su najznačajniji: rast ekstremističkih grupa i otmice stranaca od strane AKIM-a i otcepljenih grupa. Najugroženije je civilno stanovništvo koje živi u strahu od bombaša samoubica, racija i pretnji. Takođe, mnogobrojni izbeglički kampovi su rasadnici regruta terorističkih organizacija i kriminalnih organizacija.

¹ Foster E., Sanders A., „Security Threats in the Sahel and Beyond: AQIM, Boko Haram and al Shabaab“, *Civil-Military Fusion Centre*, April 2012, p. 2.

Tuarezi – između separatističkog pokreta i pokreta za oslobođenje

Tuarezi su nomadsko pleme Berbera koje živi na prostoru zapadne i severne Afrike.² Njihovo nomadsko društvo zasnivalo se na transsaharskoj trgovini između severnoafričke obale i gradova na južnim rubovima Sahare. Glavna roba bili su so, zlato i crnputi robovi. Krajem 19. i početkom 20. veka pružali su žestok, ali ne i uspešan otpor francuskim kolonizatorima. Njihova plemenska organizacija biva ukinuta, a teritorija Tuarega podeljena između novonastalih nezavisnih država – Nigera, Malija, Alžira, Burkine Faso i Libije. Iako su sunitski muslimani, na religiju dosta utiče drevna predislamska tradicija. Broj Tuarega je prilično teško ustanoviti – spominju se brojke od oko 100.000 do 3 miliona – ne samo zbog nomadskog načina života nego i velikih razlika među pojedinim plemenima koja žive rasuta na velikom prostoru. Od početka 20. veka Tuarezi su na teritoriji Malija digli čak pet ustanaka protiv centralnih vlasti. Može se reći da je to pobuna u kontinuitetu koja se rasplamsavala i smirivala tokom istorije.

Nakon pobuna tokom 90-ih godina prošlog veka veliki broj Tuarega izbegao je u Libiju. Tuarezi su imali povlašten status za vreme vladavine Moamera Gadafija. On ih je zaposlio uglavnom kao vojnike i građevinske radnike. Kada je pad Gadafija postao očigledan, Tuarezi su se počeli vraćati u svoje matične zemlje. Sa sobom su poneli velike količine oružja. „O progonu i etničkom čišćenju Tuarega u postgadafijevoj Libiji, Zapad i čitava međunarodna zajednica su ostali nemi.“³ Njihov dolazak u Mali i Niger povećao je ionako osetnu napetost između klanova Tuarega i vlada ovih država. Postoje podaci da se najmanje 2.000 malijskih i nigerskih Tuarega našlo na severu Malija. „Tuarezi su brzo porazili slabše vojne trupe države Mali i u prirodnoj borbi za opstanak na severu Malija početkom 2012. godine osnivaju nezavisnu državu Azavad koju su proglasili svojim utočištem.“⁴ Malijska demokratija i krhki mir pali su kao kolateralna žrtva „Arapskog proleća“.

Situacija u regionu je veoma zakomplikovana, jer je opterećuje duh prošlosti. Sukob Tuarega i vlada država regiona vodi još iz kolonijalnog doba. Buntovni Tuarezi pružili su najjači otpor francuskim kolonizatorima, što ih je koštalo mogućnosti da formiraju sopstvenu državu. Raštrkani u nekoliko država godinama su dizali ustanke i bune sa željom da se osamostale. Takođe, u Maliju je nomadski način života u drugoj polovini 20. veka viđen kao prepreka razvoju i modernizaciji. Kao posledica svega došlo je do dugogodišnjeg nemara, isključenosti i marginalizacije prema populaciji Tuarega. Pored konflikta između Tuarega i vlade na prostoru severnog Malija postoji sukob između nomada i nenomadskih farmera koji potiče još iz prekolonijalnog doba. Sukob se vodi zbog vode i hrane, kao i kontrole trans-saharskih puteva.⁵

Nekoliko stvari je uticalo na promenu geopolitičke scene i bezbednosne izazove u regionu u 21. veku. Događaji nakon 11. 9. 2001. godine dodatno su podelili Tuarege. Dok je deo njih pružio podršku Al Kaidi islamskog Magreba i sličnim islamističkim organizaci-

² Ibrahim O. Sabri, „Touareg – The Masked People“, *Globus 36 – časopis za metodička i didaktička pitanja geografije*, Belgrade University – Faculty of Geography, 2011, vol. 42, br. 36, str. 97.

³ Владимир Јевтић, „Нови рат у песку Сахаре – Мали пред распадом“, *Нова српска политичка мисао*, 14.12.2012. године.

⁴ Исто.

⁵ Gyldenholm, Kia Camilla Kofod-Jensen, „Conflict In North Mali - Tuareg Livelihood“, *International Development Studies*, Roskilde University, 2012., p. 4.

jama, deo se borio protiv njih na strani vlada Malija i okolnih država.⁶ Osim toga, destabilizaciju je rasplamsalo ilegalno naoružavanje koje je pokrenuo talas izbeglih lica iz Libije. Pored libijskog oružja, Gadafijevog novca i svežeg iskustva ratovanja, širenju ustanka pogodovao je državni udar u Bamakou – glavnom gradu Malija.

Razlog pobune Tuarega može se tržiti i u načinu na koji su vlasti Malija pokušale da modernizuju Mali i nomadske pastire poslednjih 50 godina. Tuareško odbijanje produbilo je rasne, etničke i verske razlike, i pojačalo osećanje marginalizacije. Imali su osećaj da su nedovoljna ulaganja u edukaciju, zdravlje, infrastrukturu i ekonomski razvoj prostora na kojem oni žive. „Ovo je problem koji postoji još od francuske kolonizacije”, ističe ambasador Karson. Dalje, tu je i glad koja je prouzrokovana sušama, a koja je primorala Tuarege na borbu za novi životni prostor.⁸

Pojam „Tuareg” je, prema teoretičarima, izum istraživača i antropologa 19. veka, koji označava nomadska plemena južne Sahare koja govore berberskim jezikom. Pre pojave termina „Tuareg” postojali su samo različiti klanovi koji su labavo povezani uglavnom jezikom i kulturnim navikama. Sva ova plemena dalje su podeljena na potklanove i porodice. Oni, takođe, dele životni prostor sa drugim etničkim zajednicama kao što su Arapi, Fulani i Songoi. Sve to čini Saharu jednim od najkompleksnijih mesta za razumevanje stanja u njoj. Razlika i disharmonija među Tuareškim plemenima izražena je i zbog njihovog ogromnog pustinjskog staništa i nomadskog života. To podstiče odanost porodici i plemenu, a slabi vezanosti za naciju ili ideologiju i nepovoljno utiče na formiranje kolektivne misli i akcije. Samim tim, među Tuarezima Malija mogu se pronaći različita mišljenja zakletih nacionalista, zatim islamista salafista i lojalista. Sekularne vođe Nacionalnog pokreta za oslobođenje Azavada zalažu se za potpunu nezavisnost Azavada od Malija. Drugi smatraju da je nemoguće postići ovaj cilj, te se zadovoljavaju dobijanjem autonomije u okviru sadašnjih granica Malija ili nekoj vrsti federalnog rešenja. Oni nemaju ambicije za ostvarivanje državnosti, samo priznavanje njihove specifične kulture i slobodu putovanja širom regiona Sahela bez ograničenja. Neusklađenost u zahtevima i neprijateljstva između različitih grupa Tuarega i pojedinaca stalno su prisutna pojava.

Prostor severa Malija, ili Azavad kako ga nazivaju Tuarezi, veličine je Francuske. Pretpostavlja se da je ovo područje bogato rudama zlata i urana, te naftom. To ga, prema pojedinim teoretičarima, čini jako primamljivim za velike svetske sile i multinacionalne kompanije. Čini se da je Francuska najviše zainteresovana, ali tu su i druge zemlje Zapada. Naravno, Kina jača svoj uticaj širom Afrike i u tome se krije ključni faktor velike zainteresovanosti Zapada za sukob u Maliju. „Zapadne multinacionalne kompanije ne bi želele da Mali bude nestabilan, ali isto tako pokušavaju da uskrate pristup Kine ogromnom bogatstvu koje se krije pod peskom Sahare.”⁹ Kao važan razlog nestabilnosti u regionu Sahela i Sahare navode se i upletenost monarhija iz Persijskog zaliva. Posebno su glasne optužbe protiv Katara za upućivanje desetina terorista u ovo područje radi nametanja salafističke verzije islama u regiji.

⁶ Исто, p. 54.

⁷ „The Tuareg Revolt And The Mali Coup”, U.S. Government, *Committee On Foreign Affairs House Of Representatives*, Washington Serial No. 112–173, June 29, 2012., p. 26.

⁸ Gyldenholm, Kia Camilla Kofod-Jensen, „Conflict In North Mali – Tuareg Livelihood”, *International Development Studies*, Roskilde University, 2012., p. 62.

⁹ Владимир Јевтић, „Нови рат у песку Сахаре – Мали пред распадом”, *Нова српска политичка мисао*, 14.12.2012. године.

Situaciju dodatno komplikuju i radikalni islamisti koji se zalažu za uvođenje šerijatskog zakona na celoj teritoriji države, ali i brisanje granica između islamskih država regiona. Tu su i krijumčarski karteli koji koriste nestabilno stanje za sticanje zarade od transporta narkotika i druge robe kroz pustinju.

Pokreti na teritoriji severnog Malija

Na teritoriji severnog Malija od 2011. godine deluje više pokreta i organizacija sa svojim različitim frakcijama. Najmasovniji i najuticajniji su: Nacionalni pokret za oslobođenje Azavada¹⁰, Al Kaida islamskog Magreba¹¹, Ansar al Din¹², Pokret za jedinstvo i džihad u zapadnoj Africi¹³ i Arapski pokret Azavada¹⁴. „Ove naoružane grupe, uključujući i terorističke organizacije, brojale su na vrhuncu pobune u avgustu 2012. godine oko 3.000 boraca.”¹⁵

Nacionalni pokret za oslobođenje Azavada

NPOA je sekularna vojno-politička organizacija Tuarega koja deluje na prostoru severnog Malija. Osnovan je u oktobru 2011. godine, a prvobitni naziv mu je bio Nacionalni pokret Azavada. Najuticajniji među osnivačima bili su i Ibrahim Ag Bahanga. NPOA je formirana spajanjem nekoliko pokreta Tuarega sa istim i sličnim ciljevima. Pokret se zvanično izjasnio da u svojim redovima ima: pobunjenike koji su učestvovali u pobunama iz 90-ih i iz 2006. godine, zatim borce iz Libijskog rata 2011. godine, borce iz različitih etničkih grupa severnog Malija (Tuareg, i dr.) i vojnike i oficire koji su dezertirali iz Vojske Malija. I pored poraza i gubitka kontrole nad teritorijama, NPOA je vrlo aktivan sudionik u dešavanjima na severu Malija. Nakon francuske intervencije aktivnosti pokreta svode se na: ostvarivanje što bolje pozicije u pregovorima sa vladom Malija, organizovanje velikih protesta, korišćenje oštrem retorike i pretnji ponovnim podizanjem pobuna. Izgledi za ostvarivanje široke autonomije na području Azavada ostaju mali. Uprkos tome, ponovno pokretanje oružane pobune ne dovodi se u pitanje.

Program i razlozi pobune

Ultimativni zahtev pokreta je pravo na samoopredeljenje kao „neotuđivo pravo i jedino sredstvo za narod Tuarega da ostvare svoj suverenitet i pravo da raspolažu vlastitom teritorijom i njenim bogatstvima, a u okviru prava na regionalnu autonomiju”.¹⁶ Pokret se zala-

¹⁰ U daljem tekstu skraćeno: NPOA, eng. National Movement for the Liberation of Azawad (MNLA).

¹¹ U daljem tekstu skraćeno: AKIM, eng. Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM).

¹² U literaturi se može naći i Ansar Dine, u prevodu „Spasioci Islama” ili „Branici islama”.

¹³ U daljem tekstu skraćeno: PZJ, eng. Movement for Oneness and Jihad in West Africa (MOJWA).

¹⁴ U daljem tekstu skraćeno: APA, eng. Arab Movement of Azawad (MAA).

¹⁵ „Report of the Secretary-General on the situation in Mali”, S/2012/894, Security Council UN, 29 November 2012.

¹⁶ David Alvarado, „Independent Azawad: Tuaregs, Jihadists, and an Uncertain Future for Mali”, CIDOB, Barcelona, may 2012.; V. declaration of the NMLA to the Amazigh World Congress in Rabat on March 10, 2012.

že za oslobođenje svih naroda Azavada (, Arapi, Fulani i Tuarezi). Podržan je i od sabraće Tuarega iz Nigera. Na podizanje pobune uticalo je nagomilavanje oružja koje je stiglo iz Libije i dezertiranje Arapa i Tuarega iz Vojske Malija.

Snage i sredstva

Nakon pobjede nad snagama Malija, NPOA je uspostavila glavnu bazu na aerodromu Gao, gde su raspolagali sa 30 tenkova i 10 koji su bili na popravci. U početku pobune pokret je raspolagao uglavnom oružjem koje je doneto iz Libije. U kasnijem periodu dolaze i do veće količine naoružanja zaplenom od Vojske Malija. Krajem januara 2012. godine tvrdili su da su oborili avion Vojske Malija Mig-21 uz pomoć NATO sistema zemlja-va-zduh koji je donesen iz Libije.

Al Kaida islamskog Magreba

Regionalni komandant bivše Oružane islamističke grupe¹⁷ formirao je sa nekoliko sarboraca Salafističku grupu za propovedanje i borbu¹⁸ 1998. godine. Grupa je 2007. godine preimenovana u Al Kaida islamskog Magreba, nakon što se službeno pridružila Al-Kaidi u septembru 2006. godine. Ispostavilo se da je spajanje sa Al Kaidom bio dobar potez za organizaciju kojoj je pretilo gašenje.¹⁹ Ovim savezom Al-Kaida se geografski približila ciljevima u Evropi. Sa druge strane, grupa je dobila veći legitimitet među ekstremistima, što joj je olakšalo regrutovanje novih članova i poboljšanje finansija.

AKIM je salafistička džihadistička militantna grupa koja operiše u regionu Sahare i Sahela.²⁰ Ima sledeće ciljeve: oslobađanje severne Afrike od uticaja zapadnih zemalja; svrgavanje vlada koje se smatraju otpadnicima u Alžiru, Libiji, Maliju, Mauritaniji, Maroku i Tunisu; uspostavljanje fundamentalističkih režima zasnovanih na šerijatskom pravu u tim zemljama i brisanje državnih granica između muslimana. Dok se vlade država Magreba i Sahela smatraju za „bli-ske neprijatelje“, grupa je proglasila Španiju i Francusku za najvažnije „udaljene neprijatelje“.²¹

Od 2004. godine AKIM predvodi Alžirac Abdelmalek Droukdel, poznat i kao Abu Musab Abdel Wadoud. Važi za iskusnog inženjera i eksperta za eksplozive. Pod njegovim vođstvom Francuska je proglašena za prioritetnu metu. Grupa je sastavljena prvenstveno od Alžiraca koji uglavnom čine i komandni kadar. Pored njih, tu su i Marokanci i pripadnici saharskih plemena. Tokom proteklih godina broj boraca varirao je od nekoliko stotina do 4.000. Grupa je podeljena u brigade, tzv. „katibe“, koje su organizovane u često nezavisne ćelije. Komandanti u AKIM-u izvode operacije relativno autonomno. Sastanci se organizuju radi utvrđivanja i davanja smernica za dalje operacije, i odlučuje da li će težište biti na terorizmu, kriminalu, trgovini naoružanjem i sl.

¹⁷ енг.: Armed Islamic Group (GIA).

¹⁸ енг.: Salafist Group for Preaching and Combat (GSPC), позната и као Group for Call and Combat.

¹⁹ Khalifa Hajji, „The Origins And Strategic Objectives Of The Al-Qaeda Organization In The Islamic Maghreb“, *Naval Postgraduate School*, Monterey, California, December 2009., p. 73-74.

²⁰ Zachary Laub, Jonathan Masters, „Al-Qaeda in the Islamic Maghreb“, *Council on Foreign Relations*, January 8, 2014.

²¹ Zachary Laub, Jonathan Masters, „Al-Qaeda in the Islamic Maghreb“, *Council on Foreign Relations*, January 8, 2014.

Nakon što su Francuske i snage bezbednosti Malija zauzele prostor severnog Malija, pripadnici AKIM-a prebegli su u stenovite predele jugozapadne Libije, tačnije Akakus planine. Prema tvrdnjama, oni tu vrše zanavljanje naoružanja i vojne opreme, regrutaciju novih članova među nezadovoljnim i siromašnim narodima i planiraju dalje aktivnosti. To je, zapravo, jedna matrica AKIM-a koja je već viđena u Jemenu, Somaliji, Avganistanu, a ponavlja se i u severnoj Africi. Naizgled poražena, teroristička mreža povlači se u udaljena područja, da bi se nakon pregrupisanja vratila nazad. Libijske snage bezbednosti nemoćne su da zaštite granicu i da uspostave kontrolu na teško pristupačnom terenu. Smatra se da se AKIM priprema za ponovni napad na sever Malija nakon povlačenja francuskih trupa. Rastuće prisustvo na jugu Libije zabrinjava Zapad, a po nekima je stanje bezbednosti u regionu potencijalno mnogo opasnije nego pre francuske intervencije. Potencijalne veze sa Tuarezima predstavljaju možda najveću opasnost. AKIM bi dobilo podršku od ovog plemena, što bi im omogućilo da se brže i efikasnije kreću kroz pustinju. Prema tvrdnjama, neki od Tuarega već deluju kao podrška, donoseći hranu i vodu pripadnicima AKIM-a.²²

Vrste dejstva i naoružanje

Taktike kojima se služi AKIM uključuju: gerilske prepade, atentate i bombaše samoubice na vojne, vladine i civilne mete. Uglavnom, dejstvuju minobacačima, ručnim raketnim bacačima i improvizovanim eksplozivnim napravama. Abdelmalek Droukdal, vođa AQIM grupe, 2007. godine je saopštio da će samoubilački napadi biti glavna taktika ove terorističke grupe. Osim toga, AKIM se specijalizovao za otmice radi otkupa kao sredstvo prikupljanja sredstava. Procenjuje se da su na taj način zaradili više od 50 miliona dolara u poslednjoj deceniji. Kidnapovanja se ne vrše samo zbog otkupnine već i zbog razmene zarobljenika ili obeshrabrivanja prisustva stranaca u regionu. Zato se i dešavaju kidnapovanja sa egzekucijom radnika stranih NVO, turista, diplomata i zaposlenih u multinacionalnim korporacijama. Grupa ostvaruje finansijske prihode i švercom naoružanja, automobila, cigareta i ljudi. U transportu narkotika iz Latinske Amerike ka Evropi, AKIM obezbeđuje puteve preko Sahela i Sahare. Komandant američke vojne komande za Afriku (AFRICOM) izjavio je da je „AKIM najbogatija frakcija militantne organizacije Al-Kaida i dominantna sila među islamskičkim organizacijama koje su kontrolisale severni Mali”. On je označio AKIM kao najaktivniju grupu Al-Kaide i kao najvećeg finansijera. Mnogima grupa više liči na banditsku i krijumčarsku mrežu nego na terorističku organizaciju.²³ Takođe, francuska tajna služba izvestila je da je grupa primila finansijska sredstva iz Katara.

Što se tiče broja samoubilačkih napada i drugih incidenata izvedenih u Alžiru grupa je dostigla vrhunac 2007. godine. Međutim, analitičari kažu da se neselektivno izvođenje napada sa velikim civilnim žrtvama odrazilo na regrutovanje.²⁴ Ipak, loša ekonomska situacija i beznađe opredeljuju mlade ljude regiona da se pridruže ekstremističkim grupama kao što su AKIM ili da postanu trgovci narkoticima. Iako se činilo da Osama bin La-

²² „Desert gives al-Qaida refuge after Mali defeat”, *Associated Press*, 19.01.2014.

²³ Zachary Laub, Jonathan Masters, „Al-Qaeda in the Islamic Maghreb”, *Council on Foreign Relations*, January 8, 2014.

²⁴ Исто.

den nije imao velike planove za prostor Afrike, AKIM bi mogao da odigra ključnu ulogu u regrutovanju nove generacije boraca.²⁵

Stejt department SAD je 2012. godine saopštio da AKIM ima koordinisane aktivnosti sa Boko Haramom, al Šababom i ogrankom Al Kaide iz Jemena. Do sada ove grupe nisu imale ciljeve na teritoriji zapadnih država, već su ih birali na teritorijama na kojima su stacionirani u severnoj i zapadnoj Africi. Postoji opaska da je AKIM uspostavio veze sa kriminalcima širom Sahela, a ne sa lokalnim salafističkim pokretima. Ovaj postupak je uticao da ne postane revolucionarni izazivač u regionu.²⁶ Regionalna saradnja između susednih zemalja mogla bi biti ključ za razbijanje mobilnosti AKIM-a i Alžir već dugo nastoji da ostvari takav vid transsaharske saradnje.²⁷

AKIM je jedna od najjačih i najbolje naoružanih militantnih grupa u regionu. Oružje se kupuje od zarada od otmica radi otkupnine koje su naplaćene od humanitarnih organizacija i vlada zapadnih zemalja. Agilnost organizacije ogleda se u korišćenju terenskih vozila sa pogonom na svim točkovima.

Al-Mulathamun bataljon

Mokhtar Belmokhtar, jedan od osnivača AKIM-a, koji je komandovao bataljonom raspoređenim u graničnom području između Alžira i Malija, istupio je iz ove organizacije i formirao novu organizaciju – al-Mulathamun bataljon²⁸. Ciljevi Belmokhtarove grupe isti su kao i ciljevi AKIM-a. Jednooki veteran avganistansko-sovjetskog rata smatra se odgovornim za planiranje talačke krize na postrojenju prirodnog gasa u Amenasu u Alžiru u januaru 2013. godine, kao i samoubilačke napade u Nigeru u maju iste godine. Zbog uspeha u bavljenju nelegalnom trgovinom dobio je nadimak Mr. Marlboro. Ipak, postoje tvrdnje da su i , visoko rangirani komandant AKIM-a, ubijeni od strane francuskih i snaga Čada na severu Malija početkom 2013. godine.

Iako je lider AKIM-a Abdelmalek Droukdel suspendovao Belmokhtara sa komandantske dužnosti, celokupan sastav bataljona ostao je na njegovoj strani i pošao za njim. Do odvajanja je verovatno došlo posle razmimoilaženja sa rukovodstvom AKIM-a, ali izgleda da to nije ostavilo poledice ni po jednu stranu. Napad na Amenas navodno je planiran najmanje dva meseca, što znači da je planiranje počelo tokom ili neposredno nakon navodnog odlaska Belmokhtarove ekipe. To nije onemogućilo kretanje boraca i komandanta između različitih grupa, što se najbolje vidi po Omaru Ouldu Hamahi, dugogodišnjem članu AKIM-a koji je blizak Belmokhtaru (i koji mu je verovatno punac), a koji je od aprila 2012. godine javno identifikovan kao lider svih džihadističkih grupa Malija. Postoje i drugi mogući razlozi za cepanje organizacije. Jedan je mogućnost postojanja ubačenih ljudi Alžirske službe bezbednosti u vrh komande AKIM-a ili pristupačnost naoružanja iz

²⁵ Jean-Pierre Filiu, „Could Al-Qaeda Turn African in the Sahel?“, *Carnegie PAPERS*, Washington, Number 112, June 2010., p. 1.

²⁶ Isto, p. 1.

²⁷ Isto, p. 1.

²⁸ Poznat pod imenom: „Oni koji se potpisuju krvlju” – Those who Sign in Blood.

Libije. Svakako ne treba zanemariti ni trend neposlušnosti prema autoritetima koji je donelo „Arapsko proleće” u regionu. AKIM je nastojao da spreči unutrašnje nezadovoljstvo i odmetništvo unapređivanjem nezadovoljnih mladih boraca na važna komandna mesta i formiranjem autonomnih bataljona.²⁹

Ansar al Din

Stejt department označio je Ansar al Din kao stranu terorističku organizaciju 21. 3. 2013. godine.³⁰ Kako se tvrdi ona izvodi operacije u Maliju uz blisku saradnju sa AKIM-om. Njen osnivač i vođa etnički Tuareg Iyad ag Ghali je jedan od najcenjenijih vođa pobuna Tuarega protiv vlade Malija još iz 90-ih godina. Nije uspeo u nameri da preuzme sekularnu NPOA zbog svojih ekstremističkih stavova. Njegov rođak Hamada Ag Hama jedan je od lidera AKIM-a. „Spasioci islama” kako se nazivaju, bili su podržani od starne AKIM-a u borbama protiv malijskih i francuskih snaga, a pre svega u gradovima Agulhuk, Kidal, Gao i Timbuktu, u periodu januar–april 2012. godine. Pri napadu na Agulhuk grupa je ubila 82, a kidnapovala 30 malijskih vojnika. Tokom francuske ofanzive, frakcija koja se nazivala Islamski pokret Azavada otepecila se od Ansar al Din 24. 1. 2013. godine. Grupu je predvodio Tuareg koji je tvrdio da je spreman da odbaci ekstremizam i saradnju sa AKIM-om i otpočne pregovore. Veruje se da je Ansar al Din finansijski podržavana iz Katara. Grupa je aktivna i na internetu, emitujući propagandni video materijal i organizujući forume.

Organizacija Ansar al Din bila je u savezu sa AQIM i Pokretom za jedinstvo i džihad u zapadnoj Africi. „Odmah nakon osnivanja u novembru 2011. godine, grupa je direktno koordinirala aktivnosti sa AKIM, slično kao Talibani i Al Kaida u Avganistanu.”³¹ Iako su to opovrgavali, Omar Ould Hamaha, koji je bio glasnogovornik Ansar al Din, postao je vojni vođa Pokreta za jedinstvo i džihad u avgustu 2012. godine. Takođe, „tvrdilo se da grupa ima jake veze i sa Boko Haram.”³²

Grupa se zalaže za uvođenje šerijatskog zakona na prostoru celog Malija. Takođe, „zbog džihadističke ideologije, ne veruje u granice i osporava njihovo postojanje među narodima islama”³³. Stanovnici zauzetih gradova koji nisu priznavali vlast organizacije suočili su se sa uznemiravanjem, torturama ili ubistvima. Najveći broj boraca u ovoj terorističkoj grupi su Tuarezi, uglavnom iz al Afogas i plemena lfora, mada je evidentno i regrutovanje novih članova grupe iz susednih islamskih zemalja, posebno Burkine Faso. Brojno stanje terorističke grupe Ansar al Din u severnom Maliju je nepoznato, ali procene variraju između nekoliko stotina do više hiljada pripadnika. „Njena 'operativna sila' definiše se kao fanatički vaspitana i odana vojna organizacija koja raspolaze sa oko

²⁹ Foster E., Sanders A., „Security Threats in the Sahel and Beyond: AQIM, Boko Haram and al Shabaab”, *Civil-Military Fusion Centre*, April 2012., p. 9.

³⁰ „Terrorist Designations of Ansar al-Dine”, *U.S. Department of State*, Media Note, Office of the Spokesperson, Washington, DC, March 21, 2013.

³¹ Mohammed Mahmoud Abu al-Ma'ali, „Al-Qaeda and its allies in the Sahel and the Sahara”, *Al Jazeera Centre for Studies*, 1 May 2012, p. 6.

³² „Report of the Secretary-General on the situation in Mali”, *Security Council UN*, S/2012/894, 29 November 2012.

³³ Mohammed Mahmoud Abu al-Ma'ali, „Al-Qaeda and its allies in the Sahel and the Sahara”, *Al Jazeera Centre for Studies*, 1 May 2012, p. 6.

1.500 elitnih boraca.”³⁴ Prema izveštajima borci nose brade, a jedinice crne barjake. Ansar al Din trenutno miruje, ali ne pokazuje znakove raspuštanja. Čini se da Vlada Malija, koja se oporavlja od vojnog puča, nema sposobnost da vojno reši ovaj problem.

Vrste dejstva i naoružanje

Krajem 2011. godine grupa je prve akcije izvodila vršeci napade na vojne baze i skladišta u želji da se domogne naoružanja. Kontrola nad gradovima i selima ostala je na NPOA. Ag Ghali je, prema izveštajima, pokazao sve umeće i iskustva stečena iz prethodnih pobuna. Nakon pada Vlade u Bamakou došlo je do razdora koalicije pobunjenika. U dogovoru sa AKIM-om, grupa Ansar al Din preuzela je zadatak da opkoli i osvoji grad Kidal. Iskorištena je etnička struktura grada koji je nastanjen uglavnom ljudima iz plemena al Afogas kojem pripada većina boraca. Što se tiče napada na grad Timbuktu, Ag Ghali je iskoristio pregovore koji su vođeni između NPOA i lokalnih arapskih milicija. Grad je zauzet iznenadnim napadom velike vojne sile koju su predvodili borci AKIM-a.

U toku najintenzivnijih sukoba organizacija Ansar al Din posedovala je oko stotinu vozila za prevoz ljudstva. Neka od njih bila su naoružana protivvazduhoplovnim naoružanjem kojim su izvršili obaranje francuskog aviona i ubistvo francuskog pilota. Grupa je naoružana prvenstveno naoružanjem iz Libije nakon pada Gadafijevoeg režima. Što se tiče taktike ove terorističke grupe, ona je u suštini ista kao taktika AKIM-a, a posebno u uzimanju talaca. Takođe, tri samoubilačka napada koja su izvedena u Maliju pripisuju se organizaciji Ansar al Din.

Pokret za jedinstvo i džihad u zapadnoj Africi

Krajem 2011. godine, bivši borac AKIM-a Omar Ould Hamaha formira Pokret za jedinstvo i džihad u zapadnoj Africi radi širenja džihadističkih aktivnosti dublje u tu oblast. Prvo pojavljivanje pokreta u javnosti bilo je objavljivanje video snimka o otmici troje humanitarnih radnika iz Evrope na prostoru Alžira u oktobru 2011. godine. Iako joj je cilj širenje džihada širom zapadnog dela Afrike, najviše deluje na severu Malija. Pretpostavlja se da je Mauritanijac Hamada Ould Mohamed Kheirou vođa ove terorističke grupe, dok je Omar Ould Hamaha komandant njenog vojnog dela.

U svojim redovima ima najviše Arapa iz Mauritanije i oblasti Gao, ali i Tunižana, Saudijsaca, Egipćana i dr. Nakon proterivanja grupe iz grada Gao od strane francuskih vojnika, stanovnici nisu krili oduševljenje njihovim odlaskom, pa se smatra da nemaju veliku podršku među stanovništvom.

Veliku podršku PZJ je dobio od Belmokhtara u trenutku kada su se sukobili sa NPOA. „Brigada maskiranih ljudi”, kako se još nazivaju Belmokhtarove jedinice, u avgustu 2013. godine spojila sa PZJ i ove dve grupe su prerasle u grupu pod nazivom Al-Murabitoun.

Linije i veze između džihadističkih grupa su veoma zamagljene. PZJ je kritikovala AKIM da se više bavi kriminalnim aktivnostima nego džihadom. Ipak, izbijanjem sukoba na severu Malija, odnosi između PZJ i AKIM su bili izuzetno dobri. Najverovatnije je da je grupa Ansar al Din posredovala u njihovom pomirenju. PZJ je kontrolisao situaciju u gra-

³⁴ Казимировић, М., „Вођа побуњеника у Малију – ‘немачки човек’”, *Дневни лист Политика*, 21.01.2013. године.

du i provinciji Gao. Tada su zaveli šerijatski zakon sa željom da se po njemu sudi i u okolnim zemljama. Objavili su rat Francuskoj i vode ga ugrožavanjem interesa ove države u Maliju. Pretpostavlja se da je pokret još uvek aktivan, mada nisu poznati brojnost, način finansiranja, kao i trenutno stanje u kojem se nalazi.

Pokret pokušava da ostvari svoje ciljeve izvođenjem uglavnom kidnapovanja radi otkupnine. PZJ je bio jedinstven po tome što se na komandnim dužnostima nalazilo i nekoliko crnoputih Afrikanaca, uprkos istoriji napetosti između njih i Arapa. Smatra se da su arapska nepoštovanja crnoputih u prošlosti davala povode za međunacionalne napetosti i organizacione ožlojeđenosti. Pretpostavlja se da je i to jedan od mogućih razloga za odvajanja od AKIM-a.

Arapski pokret Azavada

Arapski pokret Azavada je arapska vojna organizacija koja deluje na severu Malija. Formirana početkom 2012. godine, tvrdi da je sekularna, neteroristička organizacija, čiji je glavni cilj odbrana interesa arapskog naroda na severu Malija. Njeni pripadnici izrazili su želju da se bore protiv terorizma, trgovine narkoticima i organizovanog kriminala zajedno sa francuskim vojnicima. Grupa se zalaže za dodelu šire autonomije za severni Mali.

Inicijalno, grupa je nosila naziv Nacionalni oslobodilački front Azavada³⁵ i uglavnom je bila sastavljena od boraca arapskog porekla koji su se organizovali u odbrani Timbuktua tokom napada pobunjenika NPOA i islamista Ansar al Din na ovaj grad. Oni su protiv nezavisnosti Azavada i uvođenja šerijatskog zakona.

Nakon što su Timbuktu zauzeli pobunjenici, 1. aprila 2012. godine, NOFA je uspela da nakratko zavlada gradom 27. aprila, ali je bila primorana da obustavi dejstva nakon intervencije a, jednog od vođa AKIM-a.

NOFA je imala poteškoća da obezbedi podršku unutar arapske zajednice. Njihovi lideri su optuživani za umešanost u trgovinu narkoticima i odgovornost za eskalaciju nasilja. Optuživani su i za pružanje podrške AKIM-u pri zauzimanju Timbuktua. NOFA je, ipak, nastavila sa operacijama u severnom Maliju, delujući nezavisno i od NPOA i islamista, da bi zatim promenila ime u Arapski pokret Azavada.

U decembru 2012. godine APA je tvrdila da ima „vrlo dobre odnose” sa NPOA uprkos malim razlikama između dve organizacije. Ipak, tokom 2013. godine došlo je do neprijateljstava. U februaru 2013. godine APA je izvršila napad na NPOA u gradu al Kalil nedaleko od Tesalita. Oni su optužili NPOA za otimanje automobila, pljačkanje radnji i silovanja žena. Tokom 2013. godine izvršili su još nekoliko napada na gradove koje je zauzela NPOA.

Početkom aprila 2013. godine APA je uzela učešće na konferenciji lidera različitih arapskih grupa na severu Malija. Konferencija je održana u glavnom gradu Mauritanije. Tom prilikom formirana je nova organizacija Konvergencija arapskih pokreta i asocijacija za jedinstvo i razvoj Azavada. Zadatak ove organizacije bio je promovisanje interesa arapske zajednice u regionu.

Na čelu APA bio je generalni sekretar. Od aprila 2013. godine to je bio Ahmad Ould Sidi Muhammad. Prema nekim tvrdnjama APA je imala i izvršno veće, savetodavno veće i načelnika štaba. Tvrdilo se, takođe, da ima 500 članova, od kojih su mnogi od njih dezertirali iz Vojske Malija. Pokret je imao dva uporišta: Tilemsi blizu granice sa Mauritanijom i Tinafareg na granici sa Alžirom.

³⁵ U daljem tekstu skraćeno: NOFA, eng. National Liberation Front of Azawad (FLNA).

Ova organizacija izjašnjava se kao sekularna, za razliku od islamističkih grupa severnog Malija. Ipak, grupa je optuživana za kolaboraciju sa islamistima iz AKIM-a. Analitičari tvrde da su lideri NOFA/APA imali bliske rodbinske i poslovne veze sa AKIM-om. Započinjnjem sukoba između NPOA i APA, NPOA je optužila APA za saradnju sa PZJ, navodeći da nema razlike između njih. Predstavnici APA odbacili su optužbe i tvrdili da su se uvek borili protiv terorističkih organizacija na severu Malija.

Hronologija dešavanja

Januara 2012. godine izbila je Tuarega čiji je cilj bio dobijanje šire autonomije ili nezavisnost za sever Malija. NPOA je uspostavio kontrolu u ovoj oblasti već u aprilu 2012. godine. Sever Malija se u međuvremenu napunio i radikalnim islamistima koji su stizali sa raznih strana. To je dodatno zakomplikovalo situaciju u kojoj Tuarezi pokušavaju stvoriti sekularnu nacionalnu državu.

U početku su se Tuarezi i pripadnici Ansar al Dina borili na istoj strani. Krajem maja 2012. godine Tuarezi i pobunjenički pokret Ansar al Dina ujedinili su snage i proglasili novu državu na severu Malija pod nazivom Azavad. Tada je formiran tzv. „Prelazni savet islamske države Azavad”.

Predsednik Malija zbačen je u državnom udaru 22. marta 2012. godine. Udar je izvršila Vojska Malija jer predsednik nije bio u stanju da suzbije pobunu Tuarega na severu zemlje. Za vođu zemlje proglašen je kapetan Amadu Sanago koji je predvodio udar vojne hunte. Pobunjeni vojnici, koji su sebe nazvali „Nacionalni komitet za obnovu demokratije i države”, preuzeli su vlast i suspendovali ustav. Kao posledica nestabilnosti izazvane državnim udarom, tri najveća grada u Maliju: , Gao i , za tri dana su pali pod vlast pobunjenika. NPOA je nakon zauzimanja grada Duenca saopštio da je ispunio svoje ciljeve i ofanziva je zaustavljena. Sledećeg dana, 6. aprila.2012. godine, pokret je proglasio nezavisnost Azavada. Francuska i afričke države odbile su da priznaju ovaj akt. Azavadom je upravljalo Izvršno veće NPOA. Puč grupe malijskih oficira ubrzo je završen sporazumom o formiranju prelazne vlade sa Dionsundom Traoreom na čelu.

Nakon što je Vojska Malija potisnuta iz Azavada dolazi do razdora među pobunjenicima. NPOA je zahtevao uspostavljanje sekularne države na teritoriji severnog Malija, dok su islamisti zahtevali nastavak borbi i uvođenje šerijatskog zakona u celoj državi. Tenzije između grupa počele su rasti i kulminirale su bitkom za grad Gao. NPOA je izgubila kontrolu nad tim gradom koji su zauzeli Asnar al Din i PZJ. Do jula 2012. godine NPOA je proteran iz gradova Gao, Kidal i Timbuktu.³⁶ Pod njihovom kontrolom ostala su jedino seoska područja u regionu. Islamisti su uveli šerijatsko pravo, što je protivno tradicionalnom načinu života Tuarega. Takođe, odustali su od nezavisnosti Azavada i otpočeli borbu za stvaranje jedinstvene države na celoj teritoriji Malija. NPOA je 16.11.2012. godine izvršila napad na grad Gao. Međutim, borci PZJ su ih dočekali u zasedi i odbacili od grada. „U ovom periodu PZJ je kontrolisao gradove Duenca, Gao, Menaka, Ansongo i Gurma. Timbuktu i Tesalit su bili pod kontrolom AKIM, dok je Kidal kontrolisan od strane Ansar al Din.”³⁷

³⁶ „Report of the Secretary-General on the situation in Mali”, S/2012/894, *Security Council UN*, 29 November 2012.

³⁷ Isto.

Početkom januara 2013. godine islamisti su se približili glavnom gradu Bamaku. Zbog spore intervencije afričkih država, vlada Malija potražila je francusku pomoć. Predsednik Francuske je, 11. januara 2013. godine, naredio francuskoj vojsci da se uključi u sukob. Tuarezi su se suočili sa trostrukim neprijateljem: Vojskom Malija, radikalnim islamistima i trupama zapadnih zemalja predvođenih Francuskom. Odmah nakon otpočinjanja francuske intervencije, NPOA se izjasnila da će se boriti na strani Francuza, pa i sa Vojskom Malija u cilju „neutralisanja terorizma u Azavadu”. Grad Kidal koji je bio poslednje uporište islamista zauzet je 30. januara 2013. godine. Francuske trupe odbacile su AKIM prema planinama na severu države. Oni su nastavili sa sporadičnim napadima, čineći situaciju na severu države nestabilnom.

Malijske trupe i NPOA potpisali su mirovni dogovor 18. 6. 2013. godine, ali ga je pokret raskinuo 28.11.2013. godine. Vlada Malija optužila je NPOA da ima veze sa AKIM-om, ali je NPOA to opovrgavala. Mediji u Maliju opisivali su situaciju na severu države kao „totalnu konfuziju u kojoj je teško razlikovati ko šta kontroliše”.

Odgovornost za situaciju snose i članice SB UN i vlada Malija koje su trebale ranije uočiti opasnost od terorista i reagovati na vreme. Tek u decembru 2012. godine SB UN ovlastio je upućivanje mirovnih snaga u misiju u Mali – . Raspoređivanje je išlo sporo, a situacija u državi zahtevala je brzu intervenciju. Na početku 2014. godine od zahtevanih 12.640 vojnih lica u Maliju je raspoređeno 6.300 i to iz zemalja Afričke unije.

Zaključak

Nestabilnost na severu Afrike koja je izazvana „Arapskim prolećem” preliva se i na region Sahela. Varnice koje su zapalile vatru u Maliju prvenstveno su uzrokovane posledicama pada Gadafija u Libiji. Svakako da se može zaključiti da je Libija, i pored svega, imala pozitivnu ulogu u sferi bezbednosti u regionu, umirujući ratoborni duh Tuarega i drugih plemena i organizacija. Tuarezi koji su došli u posed libijskog naoružanja i sa stečenim vojnim iskustvom prelaze na teritoriju Malija i rasplamsavaju pobunu sunarodnika. Nemoćna da reši probleme na delu svoje teritorije, država Mali ulazi i u političku krizu izazvanu vojnim udarom. Celokupnu situaciju umalo nisu iskoristile islamističke militantne organizacije za ostvarivanje svojih ciljeva. To je bio dovoljan povod za intervenciju francuskih trupa i njenih saveznika. Antiglobalisti su uvideli da je pravi cilj intervencije zaštita interesa zapadnih zemalja u ovom resursima prebogatom području. Sahara i Sahel postali su glavni tokovi za šverc, posebno narkotika iz Latinske Amerike prema Evropi.

Opravdane su bojazni da bi ratoborni klanovi Tuarega mogli stupiti u saradnju sa terorističkom organizacijom AKIM. Eventualno ujedinjenje Tuarega sa Al-Kaidom moglo bi da napravi velike probleme za čitav Sahel, a verovatno i za susedne regije kontinenta. Ipak, Tuarezi Malija ne bi smeli mnogo rizikovati, jer njihov pokret vaga na tasu Velikih sila između separatističkog pokreta ili pokreta za oslobođenje. Međutim, Tuarezi koji su nastanjeni u drugim državama nemaju šta da rizikuju.

AKIM ostaje velika misterija i nerešiva enigma severa Afrike. Obaveštajne službe zapadnih država tumačile su izveštaje o podelama unutar AKIM-a kao slabljenje organizacije. Međutim, vreme je pokazalo da, iako se frakcije ponekad razlikuju u fokusu, strategiji i načinu izvođenja operacija, one nastavljaju, u izvesnoj meri, da sarađuju i rade na zajedničkim ciljevima.

ma.³⁸ Moguća su dva objašnjenja. Prvo, ideološke veze i ciljevi omogućuju im da lako prevaždu razlike i nađu zajedničke interese. Na taj način svaka grupa ostaje privržena sprovođenju šerijatskog prava, dok ključni lideri grupa ostaju fokusirani na zajedničke aktivnosti, iako imaju poslove i na drugim mestima. Drugo, podele između ovih grupa uvek su bile manje i slabije nego što se to tvrdilo i predstavljalo u javnosti. Takođe, moguće je da je stvaranje PZJ bilo deo onoga što se može nazvati „uspelo razdvajanje”, radi traženja novih mogućnosti za finansiranje i regrutovanje. Samim tim, drugi delovi organizacije mogli su da se fokusiraju na druge zadatke.³⁹ Eventualna saradnja organizacija kao što su Al Šabab, Boko Haram i AKIM predstavlja veliki izazov za afričke države i SB UN. Razmena iskustava između terorističkih grupa može da dovede do razvoja i upotrebe novih taktičkih radnji u borbama, uvođenja novog naružanja i načina upotrebe improvizovanih eksplozivnih naprava.

Brzi i iznenadni razvoji događaja na ovom prostoru otežavaju procenu dešavanja u bliskoj budućnosti. Ipak, sagledavajući sve poznate činjenice, budućnost regiona i države Mali nije svetla. Postoji nekoliko mogućih opcija. Prva opcija je da se države regiona odluče da zajedničkim naporima neutrališu sve separatističke i terorističke pokrete. To bi podrazumevalo pokretanje velike vojne operacije koja bi zapalila čitav region. Druga opcija podrazumevala bi mogućnost da pojedine države same pokrenu vojne akcije, ali bi morale biti spremne da plate visoku cenu. Njihova vojna intervencija izazvala bi neprijateljstvo svih oružanih grupa u regionu. Treća opcija je formiranje milicija sa prostora severa Malija, što je teško zamisliti kada se uzmu u obzir vreme trajanja i dubina podela među stanovništvom. Četvrta opcija je da države regiona napuste prostore na kojima se nalaze oružani pokreti i da ih izoluju. To je vrlo malo verovatno zbog zajedničkih strahova država kojima bi džihadisti bili pred vratima. Te teritorije postale bi utočište za teroriste iz celog sveta. Kao malo verovatna mogućnost pominje se i primena strategije vazdušnih udara bespilotnim letelicama Francuske i SAD, slično kao u Pakistanu.⁴⁰

Predlažu se i različite preventivne mere koje se ogledaju u: jačanju regionalne saradnje po pitanju kontrola granica i linija komunikacija, borbe protiv ekstremizma, onemogućavanju regrutovanja novih boraca i obezbeđenju brze i efikasne razmene obaveštajnih podataka. S tim u vezi, SAD su obezbedile vojnu i civilnu pomoć vladama u Magrebu i Sahelu u visini od 44,3 miliona dolara u toku 2013. godine.

Teškoće na koje se nailazi u borbi protiv ekstremističkih pokreta su: rascepanost militantnih organizacija; ekonomska situacija i izbeglički kampovi koji pogoduju regrutovanju boraca; međusobne optužbe država regiona koje stvaraju klimu nepoverenja (Mauritanija, Mali i Niger veruju da bi Alžir trebalo da uradi više, a Alžir smatra da su Mali i Niger slabe karike u regionalnoj strategiji borbe protiv aktivnosti AKIM-a, i da ove države dozvoljavaju terorističkim grupama izvođenje operacija sa njihovih teritorija). Nepoverenje se ogleda i u slaboj razmeni obaveštajnih podataka vezano za operacije AKIM-a. Šef državne bezbednosti Malija tvrdi da je u „srcu AKIM Alžirska obaveštajna služba”. Iz SAD su stigle kritike da je ova služba direktno kontrolisala terorističke operacije. I ne samo to, ona je umešana i u formiranje AKIM-a, tvrdi John R. Schindler sa Pomorskog ratnog koledža OS SAD.

³⁸ Andrew Lebovich, „AQIM and Its Allies in Mali”, The Washington Institute for Near East Policy, February 2013.

³⁹ Andrew Lebovich, „AQIM and Its Allies in Mali”, The Washington Institute for Near East Policy, February 2013.

⁴⁰ Mohammed Mahmoud Abu al-Ma'ali, "Al-Qaeda and its allies in the Sahel and the Sahara", *Al Jazeera Centre for Studies*, 1 May 2012, p. 8.

Literatura

1. Lebovich, Andrew, „AQIM and Its Allies in Mali”, *The Washington Institute for Near East Policy*, February 2013.
2. Lohmann, Annette, „Who Owns the Sahara?”, *Friedrich-Ebert-Stiftung*, Abuja, Nigeria, June 2011.
3. Alvarado, David, „Independent Azawad: Tuaregs, Jihadists, And An Uncertain Future For Mali”, *CIDOB*, Barcelona, May 2012.
4. Bouhlel-Hardy, Ferdaous, Guichaoua, Yvan, Tamboura, Abdoulaye, „Tuareg Crises In Niger And Mali”, *Sub-Saharan Africa Program*, Paris, November 2007.
5. Foster, E., Sanders, A., „Security Threats in the Sahel and Beyond: AQIM, Boko Haram and al Shabaab”, *Civil-Military Fusion Centre*, April 2012.
6. Gyldenholm, Kia Camilla Kofod-Jensen, „Conflict In North Mali - Tuareg Livelihood”, *International Development Studies*, Roskilde University, 2012.
7. Sabri, O., Ibrahim, „Touareg - The Masked People”, *Globus 36 – časopis za metodička i didaktička pitanja geografije*, Belgrade University – Faculty of Geography, vol. 42, br. 36, 2011.
8. Filiu, Jean-Pierre, „Al-Qaeda in the Islamic Maghreb: Algerian Challenge or Global Threat?”, *Carnegie PAPERS*, Washington, DC, Number 104, October 2009.
9. Filiu, Jean-Pierre, „Could Al-Qaeda Turn African in the Sahel?”, *Carnegie PAPERS*, Washington, Number 112, June 2010.
10. Kalifa, Keita, „Conflict And Conflict Resolution In The Sahel: The Tuareg Insurgency In Mali”, *U.S. Army War College*, Carlisle, May 1998.
11. Hajji, Khalifa, „The Origins And Strategic Objectives Of The Al-Qaeda Organization In The Islamic Maghreb”, *Naval Postgraduate School*, Monterey, California, December 2009.
12. Mohammed Mahmoud Abu al-Ma'ali, „Al-Qaeda and its allies in the Sahel and the Sahara”, *Al Jazeera Centre for Studies*, 1 May 2012.
13. Security Council UN, „Report of the Secretary-General on the situation in Mali”, S/2012/894, November 2012.
14. „Report of the Secretary-General on the situation in Mali”, S/2012/894, *Security Council UN*, 29 November 2012.
15. „Terrorist Designations of Ansar al-Dine”, *U.S. Department of State*, Media Note, Office of the Spokesperson, Washington, DC, March 21, 2013.
16. „The Tuareg Revolt And The Mali Coup”, U.S. Government, *Committee On Foreign Affairs House Of Representatives*, Washington Serial No. 112–173, June 2012.
17. U.S. Government, „The Tuareg Revolt And The Mali Coup”, *Committee On Foreign Affairs House Of Representatives*, Serial No. 112–173, Washington, June 2012.
18. Alexander, Yonah, „Terrorism in North, West, & Central Africa: From 9/11 to the Arab Spring”, *Potomac Institute for Policy Studies*, Arlington, January 2012.
19. Јевтић, Владимир, „Нови рат у песку Сахаре – Мали пред распадом”, *Нова српска политичка мисао*, 14.12.2012. године.
20. Wolfram Lacher, Challenging the Myth of the Drug-Terror Nexus in the Sahel, *WACD*, July 2013.
21. Laub, Zachary, Masters, Jonathan, „Al-Qaeda in the Islamic Maghreb”, *Council on Foreign Relations*, January 8, 2014.